КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ХАКАТСЬКОГО ДІАЛЕКТУ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Яп 05-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська
Корнєвої Марії Єгорівни

Науковий керівник:
Клепак Анастасія Валеріївна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....4

РОЗДІЛ 1 7

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАЛЕКТУ ХАКАТА В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ 7

1.1 Поняття діалекту.....7

1.2. Діалекти японської мови 8

1.2.1. Стисла історія японських діалектів та їх поточний стан. 8

1.2.2. Класифікація діалектів Японської мови. 11

1.3. Основні відмінності діалекту Хаката від літературної японської мови.....13

1.3.1 Історичні відомості стосовно діалекту Хаката.....13

1.3.2. Особлива лексика хакатського діалекту. 13

1.3.3. Особливі граматичні конструкції хакатського діалекту. 15

1.3.4. Інші особливі характеристики хакатського діалекту. 18

Висновки до Розділу 1 19

РОЗДІЛ 2 20

ВИКОРИСТАННЯ ХАКАТСЬКОГО ДІАЛЕКТУ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНСЬКОЇ АНІМАЦІЇ.....20

2.1. Загальні відомості про вибране аніме 20

2.2 Аналіз використаних діалектичних конструкцій.....21

2.2.1. Заміна だ на や.....21

2.2.2. Заміна прикметникового закінчення い на か.....22

2.2.4. Заміна て на と у дієсловах тривалої дії. 23

2.2.5. Скорочення, зокрема заперечної форми ない.....23

2.2.6. Використання おる замість いる. 24

2.2.7. Використання けん для вираження причини. 24

2.2.8. Питальні конструкції と та かいな. 24

2.2.9. Приклади використання ばい та たい. 25

2.2.10. こげん、そげん、どげん. 26

2.2.11. Особлива діалектна лексика на прикладі аніме. 26

Висновки до Розділу 2 28

ВИСНОВКИ 29

要約 32

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 33

ВСТУП

Японія – країна, яка займає велику територію, має багату і різноманітну історію, тож, як майже будь яка мова, японська має свої діалекти. Їх вивчення допомагає краще зрозуміти історію та розвиток мови і побачити суттєву різницю між мовленням жителів окремих регіонів.

Діалектами в Японії зацікавилися ще близько XVII століття. У 1650 році Ясухара Садамуро (за деякими джерелами “Тейшіцу”) опублікував книгу 片言 [katagoto], назву якої можна перекласти як “Ламана мова” або “Белькотіння”. У своїй праці він порівняв говірку Кіото з загальновживаною японською мовою [futsugo] (Семенко 2017; Мазур, 2009).

Вперше в Японії діалекти систематизували у 1902 році, та зробила це “Комісія з вивчення рідної мови”. Тоді діалектологія стала розвиватися, науковці надихалися роботами зарубіжних лінгвістів та дослідників. “Про слово равлик” – саме так називалося перше відоме теоретичне дослідження діалектів, яке провів Янагіда Куніо у 1930 році.

Також з японських науковців з цієї галузі можна назвати Шімура Ідзуру, Тоджьо Місао, Іха Фую та інших (Семенко, 2017, с. 344)

Українці також досліджували діалекти японської мови. Наприклад, Ірина Батюк та Світлана Мазур писали роботи з цієї теми.

У нашій курсовій роботі ми хочемо розглянути приклади використання діалекту Хаката, або ж 博多弁 [hakataben], яким користуються у місті Фукуока. Ірина Батюк, про яку ми вже писали вище, згадувала про діалекти префектури Фукуока досліджуючи використання діалектів у романі Мацумото Сейчьо “Крапки Та Лінії”.

Актуальність цієї роботи полягає в тому, що діалекти збагачують мову та спілкування. Розуміння їх особливостей та правильне використання дуже важливі для вивчення будь якої мови.

Раніше в Японії діалектами користувалися через недостачу знання літературної мови. Зараз же навпаки діалекти використовуються у ЗМІ, художніх творах, повсякденному житті та вивчаються у навчальних закладах (Батюк, 2011, с 14). З цього виходить, що діалектизми – невід'ємна складова сучасної японської мови, а отже потребують вивчення.

До того ж, в Україні тема хакатського діалекту дуже малодосліджена, тож ця робота стане внеском до української японістики.

Мета роботи: виявити особливості використання хакатського діалекту та порівняти його з сучасною літературною мовою.

Завдання роботи:

1. розглянути історію діалектів японської мови;
2. описати класифікацію діалектів японської мови;
3. проаналізувати фонетичні, лексичні та граматичні особливості діалекту Хаката;
4. порівняти діалект Хаката з літературною японською мовою;
5. дослідити використання діалекту Хаката на матеріалі японської анімації "Свинячий рамен з Хакати".

Об'єктом дослідження є діалект Хаката в японській мові.

Предметом дослідження є особливості використання діалекту Хаката.

Матеріал дослідження: особливості хакатського діалекту японської мови на прикладі японського анімаційного серіалу "Свинячий Рамен з Хакати" (оригінальна назва: "博多豚骨らメンズ" [hakata tonkotsu ramenzu]) (44 приклади).

Методи:

1. зіставний – у аналізі тез висловлених науковцями; у порівнянні діалектичних конструкцій з їх відповідниками в літературній японській мові;
2. описовий – для опису граматичних та лексичних одиниць мови; для опису загальної характеристики діалекту Хаката.

Наукова новизна роботи полягає у вдосконаленні знань щодо використання діалекту Хаката в сучасній японській мові на прикладі японської анімації.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосуванні інформації з цієї роботи у діалектологічних дослідженнях японської мови.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАЛЕКТУ ХАКАТА В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття діалекту

У “Енциклопедії Сучасної України” діалект визначають як “різновид певної мови, що разом з літературним становить національну мову; засіб спілкування між представниками однієї територіальної чи соціальної групи” (Железняк, М.Г., & Масенко, Л.Т., 2007).

Вивчаючи мову, аби мати повне уявлення про неї, важливо не забувати про її діалектну складову.

Діалектизми – це регіональні слова, мовленнєві одиниці, якими користуються носії діалектів (Гуйванюк, 2008, с. 18; Загальне Мовознавство, 2020, с. 185). Їх часто використовують у художніх творах для точнішого відображення реалій або територіального походження окремих персонажів(Товстенко, 2023, с. 123).

Кочерган (2001, с. 25) зазначає, що, як правило, чим слабша економічно та політично країна, тим більше діалектів там утворюється. Вони характерні своїми граматичними, лексичними та фонетичними особливостями.

Не існує кращих або гірших діалектів, всі вони рівні. Порівняти можна лише їх відмінності. (Траджилл, 2006, с. 2). Науковець Д. Кристал висловив думку, що всі у світі спілкуються діалектною мовою. Він стверджував, що звичайна загальновживана нормативна мова також є свого роду діалектом.

МакВортер стверджував, що діалект від мови відрізняється тим, що використовується у мовленні, а не на письмі (Бумар, 2019, с. 42).

Діалекти бувають не лише територіальними. Також виділяють соціальні (для окремих прошарків суспільства, наприклад, молодіжний сленг), спеціальні (для груп людей, які займаються спільною справою, можливо потребують свою таємну мову,

наприклад жаргон або арго) та професійні (для людей з різних професій) діалекти (Демченко, Крехно & Чала, 2020, с. 17).

Діалектна мова відрізняється від літературної, мінливістю в залежності від території, обмеженістю сфер використання, здебільшого усною формою вияву та відсутністю чітких правил. Діалекти різняться від території до території і часто регіони їх використання можна виділити окремо на карті. Але межі між ними формуються історією, вони нестійкі і чітко їх визначити важко (Матвіяс, 1990, с. 8-11).

Діалектологія (наука, що вивчає діалекти) тісно пов’язана з такими науками як етнографія та історія (Матвіяс, с. 16). Діалектологи вивчають різниці між діалектами, та намагаються пояснити, що їх спричинило (Траджилл, 2006, с. 2).

Існує теорія що мова починає свій розвиток з об’єднання різних племінних діалектів. Тоді з часом виникає потреба у спільній державній мові. За часи феодалізму держави діляться на феоди, що спричиняє ще більшу різницю у мовленні на різних територіях. Пізніше, формується літературна мова і з її розвитком, зменшується кількість та вплив територіальних діалектів. Натомість виникають соціальні діалекти. (Кочерган, 2001, с. 51-52).

1.2. Діалекти японської мови

1.2.1. Стисла історія японських діалектів та їх поточний стан.

Діалекти японської мови суттєво відрізняються один від одного. Зараз люди вільно подорожують Японією, тому їх мовлення також перемішується та змінюється (Кобаяші, 2014, с. 27-32).

Розмовна японська має багато особливостей та варіантів вимови, інтонації та акцентів. Вони проявляються в залежності від віку людини, її походження та діалекту який переважає в її мовленні (Кібе, 2013, v). Діалекти тісно пов’язані зі стилем життя

регіону, і під час розмови характеризуються різними інтонаціями, які важко описати письмово (Кобаяші, 2014, с. 7).

В Японії діалекти грають велику соціальну роль. Як правило, японці не вживають діалекти у мовленні з “чужинцями”, якщо людину не хочуть приймати глибше у японську культуру, з нею говоритимуть літературною мовою (Батюк, 2011).

Японська мовознавиця Нобуко Кібе писала у своїй книзі “Тому, діалекти це цікаво” про різкі відмінності між мовленням жителів різних регіонів Японії. Так, наприклад, якщо порівняти мовлення жителів Токіо та жителів Осаки, можна побачити, що їх різниця, все ще дозволяє людям розуміти одне одного. Однак токійцям важко буде зрозуміти вихідця з Аоморі. У таких випадках важко за лінгвістичними стандартами сказати, що окремий діалект це не окрема мова. На зв’язок між ними вказують інші діалекти японської мови. Для діалектів Токіо та Аоморі це мовлення у Івате, Міягі, Фукушіма, Ібаракі та Сайтама. Використовувані діалектизми змінюються поступово від території до території. Складніше з окінавським діалектом: він значно відрізняється від токійського. З географічної точки зору, зв’язковими тут можуть бути діалекти Амамі, Кагошіми, Кумамото та Фукуоки. Проте різниця все одно велика, зміна мовлення дуже різка (2013, с. 151-153).

Японські діалекти мають багату історію. Ще у VI столітті основним діалектом вважався діалект Кіото 平安京[heiankyo], але близько XII століття головним став токійський діалект і займає цю позицію до сьогодні (Комарницька & Комісаров, 2012, с. 14).

Вперше у світі японські діалекти у своїй праці “Arte da Lingua do Japão” – “Мистецтво японської мови” описав Жоао Родріґез у 1604 році (Семенко, 2017, с. 88).

У епоху Мейджі, у 1885 році, мовознавець Уеда Кадзутоші висловив ідею стандартної національної японської мови. Після цього уряд активно пропагував стандартну мову, а діалекти стали зневажати та намагалися викорінити (Кобаяші, 2014, с. 169).

Ця ненависть до діалектів особливо вплинула на острови Окінави, адже після 30-ти років ізоляції, там створилися нові унікальні традиції, власна культура, які видавалися решті японців дивними та невідомими. З розповсюдженням правил використання стандартизованої мови, в основу якої ліг здебільшого токійський діалект, який, у свою чергу, дуже далекий від окінавського мовлення, місцеві говірки набули статусу небажаних та заборонених (Кларк, 2012).

У статті Г'ю Кларка (2012) "Дебати про мовну освіту на довоєнній Окінаві" згадується про те, як на Окінаві забороняли користуватися діалектами. Яскраво це ілюструє правило "діалектної картки", яке активно діяло у школах. Воно полягало у тому, що школяру, який користувався діалектом у спілкуванні, вішали на шию "діалектну табличку" 方言札 [ho:gen fuda], яку він мав носити до кінця дня. Єдиним способом позбутися діалектної картки було знайти іншого школяра, який використовує діалект. Той, хто отримував таку картку, проводив шкільні перерви бігаючи у пошуках наступного правопорушника. Дітей також, задля покарання, змушували писати листи, у яких вони мусили пообіцяти більше не використовувати локальний діалект.

Нобуко Кібе (2013) також писала про використання подібних карток у Кагошімі, там їх виготовляли з паперу, тому до сьогодні вони не збереглися, на відміну від тих, що були на Окінаві.

Тож сформувалося негативне ставлення до діалектів, що спричиняло багато проблем. Людей, які приїздили в Токіо з провінції часто принижували та знущалися над ними через їх мовлення. Для такого ставлення до діалектів Шібата Такеші створив термін 方言コンプレックス [ho:gen konpurekkusu] – "діалектний комплекс" (Маколі, 2001, с. 8).

Після 1980 року ситуація стала змінюватися, діалекти увійшли у програму освіти. Та, як наголосила Нобуко Кібе (2013), людям, що зростали у тих реаліях, зараз важко звикнути до нового ладу. Та важливо продовжити використовувати діалекти, аби вони не вимерли.

До збереження діалектів стали заохочувати. Наприклад, у місті Яме дітям у школі видали спеціальні картки з локальними діалектизмами. Тепер в освітній програмі роблять наголос на толерантне ставлення до використання діалектів, але саме навчання проходить стандартною мовою (Маколі, 2001, с. 12-13).

Великий внесок у розвиток та поширення японських діалектів також зробили Харуцугу Ямаура та Кіку Хіденорі. Перший – писав книги, укладав словники та граматики діалекту Кесен, яким користуються мешканці однойменного району у префектурі Івате. Незважаючи на невизнання з боку інших лінгвістів, чоловік наполягав, що діалект Кесен має отримати статус окремої мови, [kesengo] ケセン語. Однією з його великих праць був переклад Нового Заповіту на діалект Кесен. Посприяв популяризації цього діалекту він також через виступи на радіо- та телепередачах. Кіку Хіденорі ж займається вивченням та захистом діалекту Йорон, яким користуються на островах Йорон, Амамі та у префектурі Кагошіма. Кіку Хіденорі має власний народний музей, де проводить різні заходи для вивчення діалекту (Нобуко Кібе, 2013, с. 172-177).

Директор друкарні у Кагошімі також виступив за збереження рідного діалекту. Аби захистити та не втратити риси місцевої культури, він зі своїми помічниками навіть уклав словник локального діалекту на 153 сторінки (Маколі, 2001, с. 14).

Ситуація з діалектами покращилася, але конфлікти виникають і досі. Наприклад, діалекти таких центральних регіонів як Токіо та Кіото користуються популярністю, в той час як, наприклад, діалект Тохоку і досі висміюють та вважають ознакою неосвіченості (Маколі, 2001, с. 16).

1.2.2. Класифікація діалектів Японської мови.

Японський діалектолог Тоджьо Місао першим сформулював територіальну класифікацію японських діалектів та поділив їх на східні, західні, діалекти острова Кюшю та рюкюські. До східних відносять діалекти Хоккайдо, Тохоку, Хачіджьо,

Канто, Токай-тосан та Хокуріку; до західних: Кінкі (Кансай), Шікоку, Умпаку та Чюґоку; до діалектів Кюшю: Хонічі, Хічіку та Сацуґу; до рюкюських діалектів: Амаміошіма, Окінава та Сакішіма (Семенко, 2017, с. 345-353).

Українська науковиця Семенко надала характеристику цих груп діалектів. Розглянемо їх трохи детальніше. Далі стисло опишемо деякі їх особливості.

На заході Японії часто подовжують голосні в словах, що складаються лише з одного складу (наприклад, “око” 目 [me] читатиметься як [me:]), замість флексії ない [nai] у запереченнях використовують ん [n] або ぬ [nu], не редукують голосні і т.д. Одним з яскравих представників цієї групи діалектів є доволі популярний кансайський діалект, якому притаманні відкидання закінчень у прикметниках (наприклад “гарний” きれい [kirei] перетворюється на きれ [kire]), заміна заперечного ない [nai] суфіксом へん [hen], тощо.

Рюкюські діалекти дуже інакші від літературної японської мови, тож їх часто називають окремою мовою японської мовної сім’ї. На архіпелазі Рюкю часто інакше звучать навіть окремі звуки. Наприклад звук [k] звучить як [ch], [ai] як [e:], [g] перетворюється на [z], а [ha] на [na] (2017, с. 345-353).

Східні діалекти, як правило, характеризуються фонетичними змінами, наприклад, у діалектах групи Тохоку [shi]звучить як [su], звук [e]як [i], а [chi] більше нагадує [chu]. А діалект Канто, який лежить в основі сучасної японської літературної мови, характерний нестандартними наголосами, а [o] та [u] звучать подібно (Батюк, 2011). Також, наприклад, діалект Хоккайдо має досить розмиті межі між жіночим та чоловічим стилем мовлення, налічує багато слів пов’язаних з поширеними там ремеслами та його мовці часто скорочують слова (Семенко, 2017, с. 38).

Діалекти острову Кюшю часто мають нестандартну інтонацію, питальна частка か [ka] міняється на と[to], і часто налічують у своєму складі багато слів корейського походження (Семенко, 2017, с. 345-353).

1.3. Основні відмінності діалекту Хаката від літературної японської мови

1.3.1 Історичні відомості стосовно діалекту Хаката.

Перша згадка назви Хаката датується 759 роком. У той час найшвидшим засобом транспорту були коні, люди часто не виїзджали з місця свого проживання, тому, у такій чистій і незалежній культурі сформувався власний територіальний діалект.

У час феодалізму в епоху Едо виділяється три основних діалекти префектури Фукуока: Чікузен (Хаката діалект, яким наразі спілкуються у місті Фукуока), Бузен (діалект Кітакю, поширений у Кітакюшю) та Чікуґо (діалект Чікуґо, яким користуються у місті Куруме).

Також була велика дискусія між містами Фукуока та Хаката з приводу назви префектури. До того ж, у місті Наджіма хотіли зробити головний офіс префектури, і тоді б вона взяла б собі назву “Наджіма”, а “місто Фукуока” стало б “містом Хаката”. Шляхом голосування головним стало місто Фукуока, а назва Хаката лишилася для центрального вокзалу та району з головним аеропортом.

Деякий час у Фукуоці діалект був на шляху до зникнення. У медіа ним до 1980 року майже не користувалися. Та жителі префектури дуже цінують свої традиції, і за статистикою добре ставляться до своїх діалектів (Кобаяші, 2014, с. 169-170).

Про діалекти існують певні стереотипи, і хакатський – не виключення. Його часто називають “наймилішим” діалектом, асоціюють з щирістю, дружністю, чесністю та низьким рівнем освіти (Джонкерс, с. 7).

1.3.2. Особлива лексика хакатського діалекту.

Жителі міста Фукуока у своєму мовленні використовують окремі слова, багато з яких унікальні саме для їх місця проживання. Далі наведемо деякі з них.

Одне з таких слів – よろしゅう [yoroshu:], теж саме що よろしく [yoroshiku]. Рідко використовується серед молоді.

よか [yoka] хакатський відповідник слова よい [yoi], який дуже люблять місцеві жителі. Цікаво розглянути можливі варіанти його використання. Наприклад: “погода хороша”天気がいい [tenki ga i:] звучатиме як 天気がよか [tenki ga yoka]. У цьому випадку це слово означає “хороший”. Також можна користуватися цим діалектизмом, аби запитати дозволу щось зробити, наприклад: “можна сісти?” 座ってもいい？ [suwatte mo ii] перетворюється на 座ってもよか？ [suwatte mo yoka]. Також друзі часто можуть спитати один одного よか？ [yoka] і отримати у відповідь よか！ [yoka] (Нагасава, 2015).

Описуючи щось часто використовують слово ばり [bari] – “дуже”. Звичною японською – とっても [tottemo]. (Кобаяші, 2014, с. 59).

愛らしか [airashika] можна перекласти як “дуже милий”. Його використовують літні люди. Відповідник かわいい [kawai:].

好いとう [suito:] те ж саме, що 好き [suki] “подобатися”. Його антонімом можна назвати 好かん [suikan] – いやだ [iya da], 嫌い [kirai]. Використовують коли говорять, що щось “неприємне” або “ненависне”.

Продовжуючи тему слів з негативним забарвленням, згадаємо слово はらかく [harakaku] – “злитися”. Нормативний відповідник: 怒る [okoru].

しろしか [shiroshika] – слово, яке виражає незадоволеність. Наприклад, його можуть сказати коли пішов дощ і це дратує.

З експресивної негативної лексики також можна згадати вигук しゃーしい [shashi:] – うるさい [urusai]. Скоріше має значення “стули пельку”, “замовкни”, має роздратований відтінок. せからしか [sekarashika] має таке саме значення.

Вказуючи, що щось ”заборонено”, “не спрацює”, жителі міста Фукуока кажуть つまらん [tsumaran] – だめだ [dame da]. Вираз しょんなか [shonnaka] – 仕方がない [shikata ga nai] означає “немає вибору”.

Також є вираз いっちょん [icchon] ‑ “зовсім не”. Більш емоційно ніж ちっとも [chittomo] та 全然 [zenzen].

У діалекті Хаката також є відповідники до слів, що роблять звучання мовлення більш натуральним та звичним.

くさ [kusa] – さぁ [sa:] “ну”, часто вживають саме люди похилого віку.

あのくさ [ano kusa] відповідник あのね [ano ne]. Часто з нього починають діалог.

Також є вираз そげなこと [sogena koto], його відповідник – そんなこと [sonna koto] “така річ”. Відповідно, こげな [kogena] ＝ こんな [konna], あげな [agena] ＝あんな [anna], і запитальне “який” どげな [dogena] = どんな [donna]. どげん [dogen] = どう [do:] “як”.

ほんなこつ [honnakotsu] так звучить слово “правда” у хакатському діалекті. Тобто звичним нам відповідником з японської можна назвати слово 本当 [honto:]. Зараз його не так сильно використовують.

Далі наведемо кілька прикладів особливих дієслів у хакатському діалекті. Наприклад 殴る [naguru] “бити”, носії діалекту заміняють словом くらす [kurasu]. Слово “нести” 背負う [seou] звучить як からう [karau]. Його також використовують жителі Кітакюшю. Відомим також є слово なおす [naosu]. Зазвичай в японській мові воно перекладається як “лікувати”, або “ремонтувати”, але для жителів Фукуоки воно також має значення “прибирати”. Тобто інакше можна ще сказати 方付る [katazukeru].

Гойдалки в Фукуоці називають ぎっこんばったん [gikkonbattan], а курей – かしわ [kashiwa] (Нагасава, 2015; Кобаяші, 2014).

У діалекті Хаката є свій діалектизм для слова こと [koto] “річ” – こつ [kotsu] (Нагасава, 2015).

1.3.3. Особливі граматичні конструкції хакатського діалекту.

У діалекті Хаката японська мова змінюється також на граматичному рівні. Далі наведемо приклади діалектних конструкцій та їх нормативні еквіваленти.

げな [gena] використовують розповідаючи про чутки. Відповідники – ～だろうな [daro:na], ～なんだって [nandatte].

Один з відомих діалектних виразів – ばってん [batten]. Цей вираз часто використовують і в інших префектурах острову Кюшю. Він подібний до ～だが [daga] або しかし [shikashi] і означає “але”.

Часто конструкції приєднуються до дієслів, надаючи реченню певного сенсу. Наприклад ～やろ [yaro] формує уточнення та перепитування. Його дуже часто використовують і навіть іноді забувають, що це слово не стандартне для японської мови. Його еквівалентами можна назвати ～でしょうね [desho:ne], ～よね [yone].

А от до прикладу しもうた [shimo:ta] це те ж саме, що しまった [shimatta], тобто означає завершену дію. Його можна не лише приєднувати до інших дієслів у формі на て [te], але також можна використовувати це слово окремо. Тоді фраза перекладатиметься як “нарешті зробив!”.

～やら [yara] – ～なんか [nanka], ～など [nado]. Використовується при перелічуванні чогось.

Вказуючи на причину, носії діалекту додають у речення ～けん [ken]. Відповідники цієї конструкції це ～から [kara], ～だから [dakara]. Може стояти як на початку, так і наприкінці речення. У жіночій мові жителів Фукуоки цю функцію виконує ～っちゃん [cchan] – діалектний варіант ～だから [dakara] та ～だもの [damono].

～もん [mon] нагадує ～だろうが [daro:ga]. Наприклад у конструкції わかっとろうもん [wakattoro:mon] “як ви напевно знаєте”. Це закінчення використовують з відтінком критики, але через те, що це діалект, атмосфера більш розслаблена (Нагасава, 2015).

У діалекті Хаката є багато особливих закінчень у реченнях. Частки ばい [bai] та たい [tai] є одними з найпоширеніших та найуживаніших. Вони схожі між собою, та все ж таки мають деякі відмінності. У своєму дослідженні їх описує Кіміко Хіракава. たい [tai] може вказувати на те, що мовець знається на тому, що каже, може це підтвердити, в той час як у ばい [bai] такого відтінку не має, вона просто використовується аби мовець розповів співрозмовнику щось, що той можливо не знає, за судженням самого мовця. ばい [bai] та たい [tai] також порівнюють з だ [da] та のだ [noda], через частоту їх використання, та за сенсом вони не так сильно схожі. Їх без обмежень можна ставити після дієслівного, прикметникового та іменникового присудків у стверджувальних реченнях. Після ばい [bai] та たい [tai] можна ставити частку ね [ne].

Тож ばい [bai] вживається, коли мовець вважає, що співрозмовнику у момент діалогу невідома інформація яку він розповідає. Часто цією часткою користуються при розмовах з дітьми. У свою чергу, たい [tai] зазвичай використовують зі словами 当たり前 [atarimae] 当然 [to:zen]. Тож часто є якісь причини для твердження мовця, якщо він використовує цю частку (2014, с.1-15).

Описуючи закінчення речень у діалекті Хаката, важко не згадати ～と [to] та ～とよ [to yo]. Їх еквівалент – ～なのよ [nano yo].

Перепитування ～っちゃろう [ccharo:] та ～とやろう [toyaro:], у нормативній мові – ～だろ？ [daro] та～でしょう？ [desho:], популярно серед молоді.

З питальних закінчень можна почути ～かいな？ [kaina], у стандартній японській – ～かな？ [kana] (Нагасава, 2015).

Деякі граматичні частки у місті Фукуока звучать інакше, наприклад ～ば [ba] використовують замість ～を [wo]. Також іноді вона заміняє частку は [wa] (Нагасава,

2015). Присвійна частка の [no] може замінятися діалектною часткою ん [n] (Кобаяші, 2014, с. 41-42).

1.3.4. Інші особливі характеристики хакатського діалекту.

Одна з найвизначніших рис хакатського діалекту це те, що закінчення ～い [i] у прикметниках часто міняють на ～か [ka]. Тоді, наприклад, “милий” かわいい [kawai:] перетворюється на かわいか [kawaika]. Цей прийом дуже популярний у префектурі Фукуока і навіть грає певну роль у маркетингових прийомах. До прикладу, картки для проїзду в громадському транспорті в Японії мають різні назви в залежності від території. Зазвичай ці назви закінчуються на “ка”, наприклад, “Suica”, “Nimoca” тощо. Картки “Sugoca” та “Hayakaken” мають діалектизми в своїх назвах. Перша використовується у Кітакюшю і походить від слова すごい [sugoi], що перекладається як “крутий”. ～い [i] замінили на ～か [ka] і утворилося すごか [sugoka]. Картки “Hayakaken” діють у метрополітені міста Фукуока. Тут はやい [hayai] (“швидкий”), а при тому, що ～い [i] замінили на ～か [ka], виникає はやか [hayaka]. けん [ken] наприкінці вказує на причину. Тож назву “hayakaken” можна перекладати як “тому що швидкий”.

Діалект Хаката часто має цікаве звучання при поєднанні його особливостей. Наприклад, вираз とっとーと [totto:to]. Якщо перекласти його на нормативну японську мову, отримаємо 取っているだよ [totteiru da yo], тому що перше と [to] – とる [toru], друге – している [shiteiru], останнє – だよ [da yo]. Останнє と [to], також може виступати у якості заміни питального なの [nano], тоді вираз перетвориться у запитання (Кобаяші, 2014).

Висновки до Розділу 1

У першому розділі ми розглянули історію вивчення діалекту, зіставили уявлення різних науковців про нього, та визначили його зв'язок з культурою та економікою територій використання. Ми також розібрали види діалектів, зробивши висновок, що вони бувають територіальними, соціальними, спеціальними та професійними. Ми визначили, що діалекти мають багато відмінних рис із літературною мовою. Вони не мають писаних правил та залежать від території, сфери використання та мовців. Важко визначити чіткі території поширення тих чи інших діалектів, бо вони формуються історією та постійно змінюються.

Ми також розглянули роль та історію діалектів в Японії. Визначили, що діалекти можуть створювати певну близькість між людьми, тож японці рідко користуються ними з "чужими". Навели приклади регіонів Японії, діалектна мова яких сильно відрізняється від нормативної, та зазначили наслідки цього явища. Стосовно історії, розібрали науковців, що вивчали цю тему та ставлення до діалектів. Зокрема, згадали про репресії у школах Окінави, їх причини та наслідки. Описали сучасну проблему зникнення діалектів та методи, до яких вдаються для їх збереження. Щодо сучасного ставлення до діалектів, визначили, що суспільство їх толерує, хоч і має певні стереотипи, які і досі спричиняють зневагу до певних говірок.

Ми розглянули одну з найпопулярніших класифікацій діалектів, а саме територіальну класифікацію, висунуту мовознавцем на ім'я Тоджьо Місао, та стисло охарактеризували її.

Ми також навели історичні відомості та найпоширеніші діалектизми хакатського діалекту японської мови, який зустрічається у мовленні жителів міста Фукуока. Визначили значення цих слів та конструкцій та їх еквіваленти зі стандартної японської мови.

РОЗДІЛ 2
ВИКОРИСТАННЯ ХАКАТСЬКОГО ДІАЛЕКТУ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНСЬКОЇ АНІМАЦІЇ

2.1. Загальні відомості про вибране аніме

У сучасному світі використання діалектів у художніх творах набуває популярності. Для того, аби проаналізувати використання хакатського діалекту в японській мові, ми обрали приклад японської анімації, сюжет якої розвивається саме у місті Фукуока. “Hakata Tonkotsu Ramens” або ж “Свинячий Рамен З Хакати” – це аніме японського режисера на ім’я Кенджі Ясуда, і його показ вперше відбувся у 2018-му році. Воно базується на однойменній серії новел автора Чіакі Кісакі, 2014 року написання (Рамен Зі Свинячої Кістки, 2017).

Це історія про професійних вбивць, які працюють у містечку Фукуока. Окрім існування численних агенств для найманих кілерів, у місті ходять чутки про “вбивцю вбивць” (殺し屋殺し屋 [koroshiyagoroshiya]).

Вибір цього анімаційного твору зумовлений тим, що він яскраво ілюструє використання хакатського діалекту у різноманітних ситуаціях, людьми різних вікових категорій. Діалектне мовлення у різній мірі проявляється у окремих персонажів. Найчастіше дослідити його можна на прикладі мовлення таких персонажів, як: Банба Генджі (приватний детектив, корінний житель міста Фукуока, поціновувач місцевої культури), Гоода Гендзо (кухар вуличного рамену, має сильний місцевий акцент і завжди використовує діалектизми, можливо через свій поважний вік) та Лін Сянмін (професійний вбивця з Китаю, який працює в Фукуоці, аби віддати борг родини, та відшукати молодшу сестру). Також це аніме показує важливість використання діалектизмів у художніх творах для підкреслення місцевої атмосфери.

На прикладі окремих сцен ми визначили, що навіть персонажі, які мають високу концентрацію діалекту у мовленні, не використовують його у офіційних обставинах.

Також Банба, головний герой аніме, не вживав діалектів коли приховував свою особистість, хоча часто користувався ним у повсякденному спілкуванні. Такі особливості надають цьому анімаційному серіалу додаткових соціальних значень.

2.2 Аналіз використаних діалектичних конструкцій

2.2.1. Заміна だ на や.

Під час огляду японської анімації, одним з найпоширеніших діалектних прийомів виявилася заміна だ [da] (です [desu]) наприкінці речення на や [ya]. Раніше ми згадували про ознаку перепитування やろ(う) [yaro(:)], відповідником якої є だろう [daro:]. Розглянемо приклади з аніме:

“そげん怒らんでよ, ちゃんと助けに来たやろう” [sogen okorande yo, chanto taske ni kita yaro:] – “Не злися так, я ж дійсно прийшов тобі на допомогу, правда?”. Головний персонаж Банба говорить цю фразу у четвертому епізоді серіалу. Виправдовуючись, він використовує やろう [yaro]. Нормативною японською цю фразу можна записати так: “そんなに怒らないでよ, ちゃんと助けに来たでしょう” [sonna ni okoranaide yo, chanto taske ni kita desho:].

“あ、うそやろう？” [a, uso yaro:] – “Та ти мабуть брешеш”. Цю фразу недовірливо каже один з учасників фестивалю Ямакаса у шостому епізоді, бо Банба йде зі свята. Еквівалентом фрази ми визначили “あ、うそでしょう/だろう？” [a, uso desho:/daro:].

Відповідно до вищезгаданого правила, ми визначили, що だね [da ne] звучить як やね [ya ne] на хакатському діалекті.

Зазначимо, що ця конструкція зустрічалася як в мовленні персонажів-корінних жителів Фукуоки, так і у тих, що прожили там лише певну частину свого життя (наприклад Лін Сянмін). У восьмому епізоді він іронічно каже: “たすけにくるまでに

なかったみたいやね” [tasuke ni kuru made ni nakatta mitai ya ne] – “Здається, він помер не дочекавшись допомоги”. Тут やね [ya ne] є відповідником だね [da ne].

Також зустрічалися випадки заміни だけど [da kedo] на やけど [ya kedo], наприклад у фразі Банби з другого епізоду “じゃ、質問やけど…” [ja, shitsumon ya kedo] “Ну, у мене є запитання, але…”, та заміна ではない [de wa nai] на やない [ya nai], прикладом якої є фраза з першої серії серіалу “「ばば」やなくて、「馬場」” [baba yanakute, banba] “Не Баба, а Банба”.

Цікаво, що така особливість притаманна не лише мовцям міста Фукуока, а і жителям інших наближених територій, як наприклад Кітакюшю. У п’ятій серії з’являється новий персонаж на ім’я Саруватарі, який говорить на чистому діалекті цієї місцевості. І він також вживає цей прийом у своєму спілкуванні, наприклад, у репліці “お前が死んだら、殺せんや” [omae ga shindara, korosen ya] “Якщо ти помреш, я не зможу вбити тебе”.

2.2.2. Заміна прикметникового закінчення い на か

У серіалі багато таких прикладів, що пов’язано з популярністю цього прийому. Так, на початку першого епізоду, звичайний перехожий кричить “可愛か” [kawaika] “мила” Ліну, переплутавши його з дівчиною. Подібне правило застосовується і до заперечної форми ない (у дев’ятому епізоді вживають вираз “そんときはしょんなか” [sontoki wa shon naka], який стандартною японською звучав би як: “その時は仕様がない” [sonotoki wa shiyo: ga nai] (“Тоді, немає вибору”)) і до дієслівної форми たい [tai] (у 11 епізоді Банба каже, що хоче прийняти душ: “シャワー浴びたか” [shawa: wo abitaka], що стандартною мовою сказали б: “シャワーを浴びたい” [shawa: wo abitai].

Також окремо виділимо слово よか [yoka], яке використовується не лише для позначення слова “хороший”, як наприклад тут: “たまには違い店の明太子もよかね”

[tamani wa chigai mise no mentaiko mo yoka ne] (“Іноді добре поїсти ментайко з іншого закладу”), а і для прохань та дозволів, наприклад, фраза з другого епізоду: “もう少しだけ聞いてよか？” [mo: sukoshi dake ki:te yoka?] “Можна ще трохи попитати?”, та з дванадцятого: “いつでもよかよ” [itsumo yoka yo] (“Можна коли завгодно”).

2.2.4. Заміна て на と у дієсловах тривалої дії.

Часто діалект характеризується інакшим звучанням звичних конструкцій. Створити писані правила для таких випадків досить важко, але ми спробуємо показати певну послідовність у цих змінах. При огляді анімації, ми визначили, що герої з сильним акцентом у більшості випадків міняють дієслівні форми ～て [te] на ～と [to]. Наприклад, у першому епізоді Банба сказав: “自分が消されること薄々わかっとったわけ” [jibun ga kesareru koto usu:su wakattotta wake] (у контексті: “Він здогадувався, що його вб’ють”), де わかっとった [wakatotta] є еквівалентом 分かっていた [wakatteita]. Або такий діалог у дев’ятому епізоді між Гендзо та Банбою: “まだおしえとらんと？うちのサイン ？” [mada oshietoran to? Uchi no sain] “Ти що, ще не навчив його нашим знакам?” “まだおしえていないか？うちのサイン？” [mada oshieteinai ka? uchi no sain?] на що Банба відповідає: “親さんがおしえたとおもとった” [oyasan ga oshieta to omototta] “Я думав, що ви навчили, мастере”, де おもとった [omototta] – おもっていた [omotteita]. При цьому, ця конструкція одзвінчується у певних випадках, наприклад, у сьомому епізоді “помер” しんでいた [shindeita] звучить як しんどった [shindotta].

2.2.5. Скорочення, зокрема заперечної форми ない.

Під час дослідження ми виявили, що діалекту Хаката характерні скорочення слів. Так あなた [anata] “ти” завжди звучить як あんた [anta] (приклад: “あんた誰？” [anta dare] “Ти хто?”), а заперечення ない [nai] стає ん [n] (“誰か買ってくれんと飢え死にす

るもん” [dareka katte kuren to uejini suru mon] “Якщо хтось не купить мені (ментайко), я точно помру з голоду”. Нормативно виглядає як “誰か買ってくれないと飢え死にするんだよ” [dareka katte kurenai to uejini surundayo]). Також “що?” なに [nani] часто звучить як なん [nan], наприклад “なんこれ？” [nan kore] “що це?” (сьомий епізод).

2.2.6. Використання おる замість いる.

Персонажі з сильним акцентом використовують おる [oru] замість いる [iru] бути. Наприклад, репліка з першої серії: “マーダーインクをやめた社員の中にやくさつがとくい奴がおらん？” [ma:da:inku wo yameta shain no nak ani yakusatsu ga tokui yatsu ga oran] “Чи немає серед робітників Murder Inc., які звільнилися, тих, хто вправно вбиває?”, де – おらん [oran] – скорочення від おらない [oranai], яке нормативно звучало б як いない [inai].

2.2.7. Використання けん для вираження причини.

Цей прийом також часто зустрічався у аніме. Його аналогом є だから [dakara] і його можна використовувати на початку речення (фраза Банби у шостому епізоді “やけん、今日のところは引き分けにしとっちゃろうね” [yaken kyo: no tokoro wa hikiwake ni shitocchyaro: ne] “Тому, сьогодні назвімо це нічиєю”), в середині (4-й епізод, “ネットにも流してはずやけん, はるだ市長はこれでしっちゃくやろうね” [netto nimo nagashite hazu yaken haruda shicho: wa kore de shiccaku yaro: ne] – “Це точно опублікують в інтернеті, тому це мабуть зруйнує (кар’єру) мера Харуда”), та наприкінці (8-й епізод, “わからんかった。いつもと違うけん” [wakarankatta. Itsumo to chigau ken] “Я не впізнав тебе. Бо ти виглядаєш інакше, ніж зазвичай”).

2.2.8. Питальні конструкції と та かいな.

У обраному нами серіалі не так часто використовувалася частка かいな [kaina], тобто かな [kana] звичайною японською. Найчастіше вона виражала сумніви, здогадки персонажа, як наприклад у 6-му епізоді: “もううちの山走りおるかいな” [mo: uchi no yama hashiri our kaina] – “Мабуть моя гора (платформа для фестивалю Ямакаса) вже змагається (дослівно – біжить)”.

Частіше використовують частку と [to], еквівалентом якої є кінцева частка の[no]. Так, у другому епізоді Банба питає: “あんた何のために殺し屋になったと？” [anta nan no tame ni koroshiya ni natta to] “Для чого ти став кілером?”. З розповсюджених сталих виразів діалекту також можна назвати “なんしよと?” [nan shiyo to] “Що ти робиш?”, еквівалентом якої є 何してるの？ [nanishiteruno]. Зазначимо, що цією фразою користувався персонаж на ім’я Лін, який не є корінним жителем Фукуоки, але тривалий час прожив там. Також, цю частку можна вживати у стверджувальних реченнях, як у першій серії: “榎田くんからもらったと” [enokida kun kara moratta to] “Я отримав це від Енокіди”.

2.2.9. Приклади використання ばい та たい.

ばい [bai] та たい [tai] – одні з головних часток, які характеризують саме хакатський діалект. Часто їм надають майже однакового значення, але можна відрізнити певну різницю у сенсі та емоції, яку кожна з них відображає. ばい [bai] – підтвердження, або часто пояснення чогось, відповідник だよ [dayo]. Наприклад, розповідь про фестиваль Ямакаса від Гендзо у епізоді 5: “800 年近く続く、伝統あるお祭りばい” [go nen chikaku tsuzuku, dento: aru omatsuri bai] “Це традиційний фестиваль, який проходить вже близько 800 років”, або нагадування від одного з учасників фестивалю про те, що він вже розпочинається “もう追い山はじまるばい” [mo: oiyama hajimaru bai]. У той же час, たい [tai] має однакове, але більш тверде значення, яке

часто має наглядне, очевидне підтвердження. Так, у четвертій серії знімаючи маску Банба підтверджує, що це він: “おれたい、おれ” [ore tai, ore] “Та це ж я, я.” Або у п’ятому епізоді, Банба не вірить, що можна не знати про фестиваль, і підкреслює очевидність свого пояснення: “博多有名なお祭りたい” [hakata yu:meina omatsuri tai] “Це ж відомий фестиваль Хакати”. Також, частка підкреслює твердість та грубість фрази Гендзо: “ばかはそっちたい” [bakaw a socchi tai] “Дурень – це ти.”

2.2.10. こげん、そげん、どげん.

Часто у мовленні героїв можна помітити діалектизми こげん [kogen]、そげん [sogen] та どげん [dogen]. Наприклад, фраза з першого епізоду: “Як бурхливо вона на це відреагує?” “どげん反応するか” [dogen hanno: suru ka], де どげん [dogen] – どう [do:], або “どげんしたと？” [dogen shita to] “Що трапилося?” з шостого епізоду. Так, відповідно у репліці з серії 12: “こげんはやかじかんにめすらしくやね” [kogen hayaka jikan ni mezurashiku ya ne] “Ти так рано прийшов, це рідкість”, こげん [kogen] є еквівалентом こんなに [konnani], в той самий час, як そげん [sogen] у прикладі з дев’ятої серії: “そげん短いスカート履いて朝帰り何かしてからくさ” [sogen mijikai suka:to haite asagaeri shite kara kusa] “Напевно щось робив у настільки короткій спідниці, якщо повернувся так пізно”, відповідає そんなに. Звернімо увагу, що в останньому прикладі використовується くさ, яке може бути еквівалентом частки ね.

2.2.11. Особлива діалектна лексика на прикладі аніме.

У серіалі часто використовувалися слова та вирази притаманні саме хакатському діалекту. Так, наприклад, часто замість とっても [tottemo] герої використовували ばり [bari]. Наприклад, “ばりかっこいいよ” [bari kakkoi: yo] “Дуже крутий” (4-й епізод), або “ばりききたか” [bari kikitaka] “Дуже хочу запитати” “とってもききたい” [tottemo

kikitai] (12-й епізод). Цікаво, що за допомогою діалекту показують колорит місцевості не лише у мовленні, а і у написах. Так наприклад, у першій серії ми бачимо об'яву "ピッチャー、ショートカット急募" [piccha:, sho:tokatto kyu:bo] "Терміново потрібні пітчер та шорт-кат". Перед словом "терміново" дописано "バリ" [bari], що вказує, що набір дуже терміновий. Також, замовляючи тверду локшину, герої просять "ばり硬で" [bari gata de].

Словом, яке притаманне хакатському діалекту також є ばってん [batten]. У третьому епізоді Банба каже: "おれおまえにしんでほしくなかばってん…" [ore omae ni shinde hoshikunaka batten…] "Я не хочу аби ти помирав, але…", а у четвертому Гендзо зазначає: "ばってん、その様子じゃもう手遅れかもしれん" [batten, sono yo:su ja mo: teokure kamoshiren] "Але, у такому стані, напевно вже пізно". Гендзо, найстарший персонаж, чиє мовлення загалом лише діалектне, також використав фразу "ほんなごつ？" [honna kotsu] замість 本当？ [honto:] "правда?". Він також сказав "せからしか" [sekarashika], замість "うるさい" [urusai] "замовкни", відмахуючись від іронічних жартів Банби у 12-му епізоді.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі ми проаналізували особливості використання хакатського діалекту на матеріалі японської анімації “Свинячий рамен з Хакати”. У першому підрозділі було описано основну інформацію про анімаційний серіал, та причини його вибору.

У наступному підрозділі ми розглянули приклади використання хакатського діалекту на основі дванадцяти серій обраного аніме. Ми виявили, що діалекти важко підпорядкувати певним правилам, але окремі закономірності у них присутні. Розглянули основні вживані діалектизми, навели їх відповідники та переклали українською мовою.

Результатами дослідження стали покращення розуміння умов та правил використання окремих діалектних конструкцій, та виявлення нових особливостей діалектизмів. Також дослідження показало, яку роль відіграють діалекти у відображені колориту місцевості де розвивається сюжет.

ВИСНОВКИ

У своїй роботі ми дослідили основні характеристики хакатського діалекту японської мови та проаналізували його особливості на прикладі японської анімації “Свинячий Рамен з Хакати” (оригінальна назва: “博多豚骨らメンズ” [hakata tonkotsu ramenzu].

У першому теоретичному розділі ми описали історію розвитку та досліджень діалектів.

1. У першому підрозділі було визначено, що діалекти мають тісний зв’язок з літературною мовою, можуть утворюватися залежно від території, мовців та їх сфер занять. Ми розглянули поняття діалекту, діалектології та діалектизму.

2. У другому підрозділі ми проаналізували історію японських діалектів. На їх становище великий вплив мала не лише географія, а і думка населення. Зокрема, на діалекти вплинуло поняття “стандартизованої мови”, до якої стали прагнути люди, зневажаючи тих, хто мав відмінну думку. Так, з репресіями щодо мовлення зіткнулися багато регіонів країни, як-от острови Окінави, де у школах забороняли вживати діалектизми, та мали окрему систему покарань для порушників. Ми також розглянули сучасне становище діалектів, способи їх збереження на прикладах Харуцугу Ямаури, Кіку Хіденорі та інших. Описали зв’язок та відмінності діалектів японської мови та стисло розглянули класифікацію Тоджьо Місао.

3. У третьому підрозділі було наведено історію хакатського діалекту та його лексичні та граматичні особливості.

У практичній частині ми проаналізували використання окремих діалектизмів хакатського діалекту. Для цього ми обрали японський анімаційний серіал “Свинячий Рамен з Хакати” сюжет якого розгортається на вулицях міста Фукуока. У ході дослідження вживання окремих мовних одиниць, які характеризують діалект Хаката ми проаналізували мовлення героїв у дванадцяти епізодах.

Ми дослідили граматичні, фонетичні та лексичні діалектні конструкції, які описали у теоретичній частині, та надали конкретні приклади їх використання у мовленні. У результаті ми отримали відомості описані нижче.

4. Однією з найпоширеніших особливостей діалекту у обраному серіалі, виявилося використання частки や [ya] замість だ [da]. Так ми розглянули діалектні еквіваленти だろう [daro:], だね [da ne], だけど [da kedo] та ではない [de wa nai] – やろ(う) [yaro(:)], やね [ya ne], やけど [ya kedo], やない [ya nai] відповідно. Визначили, що хакатський діалект має спільні риси з іншими діалектами, зокрема з діалектом Кітакю.

5. Ми проаналізували заміну い у закінченні прикметників на か. Визначили, що вона може діяти як на звичайні прикметники, які дають певну характеристику, так і на заперечну форму ない [nai] та на форму виявлення бажання たい [tai]. Також розглянули особливості вживання слова よか [yoka], визначивши, що воно може перекладатися як “хороший” та вказувати на дозвіл щось зробити.

6. Ми розглянули відмінності у звучанні дієслів, які позначають тривалу дію, та у результаті отримали, що дієслівне закінчення 〜て [te] міняється на 〜と [to].

7. Виявили, що діалект Хаката має багато скорочень. До прикладу: あなた [anata] “ти” перетворюється на あんた [anta], заперечна форма ない [nai] скорочується у ん [n], запитальне слово なに [nani] спрощується до なん [nan].

8. Проаналізували слово おる [oru], яким часто заміняють いる [iru]. Визначили, що найчастіше його застосовують у заперечній формі おらん [oran].

9. Розглянули частку けん [ken], яка вказує на причину. Визначили, що вона може стояти на початку, в середині та наприкінці речення.

10. Проаналізували формування питань в хакатському діалекті за допомогою かいな [kaina] та と [to]. Виявили, що перша часто використовується при вираженні думок, здогадок вголос. Друга може використовуватися не лише у питальному сенсі, а і стояти наприкінці стверджувального речення, тоді різниця буде в інтонації.

11. Проаналізовано різницю між ばい [bai] та たい [tai] наприкінці речень, та у результаті отримали, що друга має більш емоційний та твердий, іноді грубуватий сенс. Загалом обидві вони використовуються для пояснення чогось, чого на думку мовця не знає співрозмовник на момент діалогу.

12. Розглянули використання особливих лексичних одиниць діалекту, таких як: こげん [kogen]、そげん [sogen], どげん [dogen], ばり [bari], ばってん [batten], ほんなごつ [honna kotsu] та せからしか [sekarashika].

13. Цінність цієї роботи полягає в узагальнені відомостей про японські діалекти, детальному дослідженню діалекту Хаката японської мови та порівняння результатів цих досліджень із прикладами в місцевому анімаційному серіалі. Завдяки подібному дослідженню не лише було виявлено додаткові характеристики мовлення жителів міста Фукуока, а також проілюстрована роль використання діалектів у художніх творах та медіа, і було проведено аналогії з іншими діалектами наближених регіонів.

要約

我々の論文のテーマは「日本語の博多弁の特殊性」である。研究対象は博多弁の特殊性を研究することである。目的としては博多弁の使用の特殊性を特定し、それを現代の言語と比較することである。

こちらの方言に固有の語彙、文法、発音を検討した。

日本語の方言の歴史、現状、保護や消滅防止の方法を分析した。三佐男東保が作成した方言の分類を学んだ。

論文では、博多弁の特徴を調べた。研究には、「博多豚骨ラーメンズ」という現代のアニメを使用した。

結果は、方言と普通の日本語を比較し、方言が使われる場面を明らかにし、芸術作品やメディアにおいて、場の雰囲気を伝える上で方言が重要な役割を果たしていることを明らかにした。

キーワード：方言、博多弁、語彙、口語、文法、共通語、方言体系、動詞、形容詞、方言の歴史、福岡弁、方言の現状。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батюк, І. Ю. (2011). Фонологічні та лексико-граматичні відмінності в діалектах Японії (на матеріалі діалектів о. Хонсю). *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*, (1), 14-18.
2. Мазур, С. М. (2009). Японська діалектологія: Історія становлення та сучасний стан. *Мовні і концептуальні картини світу*, (27), 57-62.
3. Семенко, С.М. (2017). Територіальна класифікація і типологічні риси діалектів західної частини Японії, островів Кюшю та Рюкю. *Мова і культура*, 4 (184)(19), 344-354.
4. Железняк, М.Г., & Масенко, Л.Т. (2007). Діалект. Енциклопедія сучасної України. https://esu.com.ua/article-24450
5. Гуйванюк, Н. (2008). Соціально маркована лексика у “Словнику буковинських говірок”. *Науковий вісник Чернівецького Університету*, (428-429), 17-23.
6. Товстенко, В. (2023). Діалектизми як основне джерело поповнення просторічної лексики. *Актуальні питання гуманітарних наук; Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 4(60), 121-125.
7. Кочерган, М. П. (2001). *Вступ до мовознавства*. Київ. Академія.
8. Матвіяс, І. Г. (1990). *Українська мова і її говори*. Київ. Наукова думка.
9. Trudgill, P. (2006). *Dialects.* New York. Routledge.
10. Демченко, Н., Крехно, Т., & Чала, А., (2020). Загальне мовознавство. Харків. ФОП Петров В.В.
11. 木部暢子 (2013) *じゃって方言なおもしとか*　東京　株式会社　岩波書店
12. 小林由明 (2014) *ウィ・キャン・スピーク福岡ことば　博多弁・北九弁・筑後弁の世界*　東京　株式会社　言視舎

13. Clarke, H., (2012). The debate over language education in pre-war Okinawa. *Arts: The Journal of the Sydney University Arts Association*, (18), 7-26.
14. Колосова, О., (2018). Аспектний підхід до виділення жанротворчих ознак японських тревел-блогів. *Мовні і концептуальні картини світу*, (63), 61-65.
15. Комарницька, Т.К. & Комісаров, К.Ю., (2012). *Сучасна японська літературна мова*, (1), Київ. Видавничий дім Дмитра Бураго.
16. Семенко, С., (2017). Територіальна класифікація і головні типологічні риси діалектів північно-східного та центрального регіонів Японії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Східні мови і літератури*, 1(23), 34-38.
17. McAuley, T.E. (Ed.). (2001). *Language change in east Asia*. Richmond, Surrey. Curzon Press.
18. Семенко, С. (2017). Особливості діалекту Нара другої половини 19 століття (на матеріалі канонічного тексту “Офудесакі”). *Мовні і концептуальні картини світу*, (60), 88-96.
19. Бумар, К. С. (2019). Лінгвокультурний аспект діалекту в італійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія*, 3(42). 41-44.
20. 薙澤なお, (2015). *まんがと声で楽しむ福岡弁*. 東京. 株式会社マイクロマガジン社.
21. Hirakawa, K. (2014). Semantic explications for the sentence-final particles bai and tai of the Japanese Hakata dialect. *Osaka literary review*, (52), 1-15.
22. Jonkers J. K. H. (2018). *Yokabai: The Hakata dialect role language in translation*. (Bachelor’s thesis). Leiden University. Leiden.
23. *Hakata tonkotsu ramens*. (2017) URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Hakata_Tonkotsu_Ramens